

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास व जनसंधारण विभाग,

कृ. लघाशे १०२६/प्र. ५२७/ जल- २३

मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२, दिनांक २८ जून, १९९६

वाचा :- शा. नि. शा. वि व ज. सं. वि. कृ. लघाशे-१०२६/प्र. कृ. ५/जल-१७,
दिनांक २७.६.९६

प्रस्तावना :-

विदर्भ विकास कार्यक्रमांतर्गत नाबार्डच्या उर्ध्वद्वाराच्या सिंदनासाठी कूपनलिका योजना राबविण्याचा कार्यक्रम ह्यावेळी दरम्यान संश्लेषकाने मान्यता दिलेली होती. त्यात अनुषंगाने भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेच्या अहवालानुसार शासनात प्रत्यक्ष तयार करून, मंत्रीमंडळाच्या मान्यतेसाठी सादर करावयाचा होता. भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेच्या अहवालानुसार विदर्भातील अमरावती, अकोला, हुलडाणा, नागपूर, भंडारा, चंद्रपूर व यवतभाळ या ७ जिल्ह्यांत अंदाजे १८२२४ कूपनलिका सिंदनासाठी घेता येतील व त्याहारे साधारणतः ९११२० हेक्टर क्षेत्र शास्यत सिंदनासाठी आणता येईल. एका कूपनलिकेसाठी रु. १.४० लाख खर्चाची प्रस्तावित केला असून, १८२२४ कूपनलिकांसाठी रु. २५५ कोटी खर्चाची अपेक्षा आहे. हा कार्यक्रम नाबार्डच्या कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात येत असून, यासाठी शासनामार्फत सरासरी ३० टक्के अंदाज [वैयक्तिक लाभार्थींना २५ टक्के व सहकारी संस्थांना ३५ टक्के] प्रस्तावित करण्यात आले असून, अंदाजनापोटी रु. ७६.५५ कोटी खर्चाचा शासनाने सांभाळावा लागत असून रु. १८.५९ कोटी नाबार्डमार्फत निधी उपलब्ध करून द्याव्या लागता. यंत्रणेच्या प्रमाणानुसार हा कार्यक्रम राबविण्यासाठी सुमारे ३० कोटी खर्चाची योजना विदर्भातील ७ जिल्ह्यांत प्रत्यक्ष राबविण्यात येत असून प्रत्येक जिल्ह्यात अंदाजे १०० कोटी खर्चाची निधी ७०० कूपनलिकांच्या बाबतीत उतरविण्यात आले. या ७०० कूपनलिकांसाठी एकूण तरतूद रु. ९.८० कोटी व त्यापैकी रु. २.९० कोटी खर्चाचा भार शासनाने व रु. ६.९० कोटी खर्चाचा नाबार्डवर पडणार होता व त्यापैकी रु. ३.५५ कोटी खर्चाचा भार अमरावती, अकोला, हुलडाणा, नागपूर, चंद्रपूर व यवतभाळ या ६ जिल्ह्यांच्या सभाषेला आहे. बाकीच्या जिल्ह्यांमध्ये कूपनलिकांच्या कार्यक्रमात वायव्य नसल्याने भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेने गत दिने आले. त्यामुळे राज्य शासनाची वर उल्लेख केल्याप्रमाणे देवली योजना व राबविता कूपनलिकांच्या सभाषेला असलेली गंगा कल्याण ही केंद्र पुरस्कृत योजना विदर्भातील उपरोक्त ६ जिल्ह्यांत विदर्भ विकास कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात येत असून प्रस्ताव शासनाच्या विवाराधीन होता.

निर्णय :-

राज्यामध्ये केंद्र शासन पुरस्कृत गंगा कल्याण योजना ही राज्यातील ८ जिल्ह्यांमध्ये राबविण्यात येत असून, त्यापैकी विदर्भातील हुलडाणा, अकोला, अमरावती, यवतभाळ, नागपूर व चंद्रपूर हे ६ जिल्हे समाविष्ट आहेत. यासाठी विदर्भातील वर उल्लेखिलेल्या ६ जिल्ह्यांमध्ये विदर्भ विकास कार्यक्रमांतर्गत प्रत्येक जिल्ह्यात अंदाजे १०० कूपनलिकांच्या कार्यक्रमांतर्गत राबविण्यात शासन मान्यता देत आहे. मात्र, या कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी केंद्र शासन पुरस्कृत गंगा कल्याण योजनेखालील उपलब्ध

करण्यात येणारा निधी वापरण्यात यावा. तसेच, शासनाच्या क्र. संदी-१०१०७/ प्र. ३. ६/१८, दि. २० फेब्रुवारी १९६७ च्या निर्णयामध्ये उल्लेखिल्या अटी व शर्तीचे पालन हा कार्यक्रम राबवितांना करण्यात यावे. तद्वद्द योजना नष्ट पाठविल्याने [स्थानिक स्तर] मंडळ याचे नावून राबविण्यात येवून, या योजनेचे संनिबंधन व परिक्षण वरील शासन निर्णयामध्ये उल्लेख केल्याप्रमाणे मुख्य कार्यकारी अधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा यापैकी राहिल. या आदेशाची अंमलबजावणी तात्काळ करण्यात यावी.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

[प्र. मु. शिंदेकर]

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १] मा. राज्यपालांचे सचिव
- मा. मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
- खाजगी सचिव, मा. मंत्री, जलसंधारण
- खाजगी सचिव, मा. राज्यमंत्री जलसंधारण
- मा. अर्थमंत्र्यांचे सचिव सहाय्यक
- मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन.
- अतिरिक्त मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन.
- विभागीय आयुक्त नागपूर, अमरावती.
- प्रधान सचिव, वित्त विभाग.
- प्रधान सचिव, निधीकृत विभाग.
- स्थायी सहाय्यक सचिव जलसंधारण
- जिल्हाधिकारी, अमरावती, तुलजाणा, अकोला, दहशगाव, नागपूर व चंद्रपूर
- सचिव, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई
- संगणक, कृषि महाराष्ट्र राज्य, पुणे
- आयुक्त आदिवासी विकास, नाशिक
- विशेष कार्यधिकारी व पदसिध्द उप विकास आयुक्त, रोहयो अमरावती,
- नागपूर